

terrae montes excedat, sed ipsum in suprema hujus infimae regionis aëris parte positum esse, & ferè ad secundam aëris regionem pertingere; nam suprema hujus infimae regionis pars est convenientissimus locus habitationi hominum, cùm illa libera sit à perturbationibus, & nimia frigiditate & humiditate secunda regionis, atque à nimio calore, qui ex reflexione radiorum Solis à terra ascendentium provenire solet; neque ibi venti violenti sint, & locus ille melius recipere possit influentias solis & stellarum. Neque obstat id quod dicunt Autores primæ sententiae de quatuor fluminibus è paradise excentibus, nam fluvius per longa spatiæ descendens, non petit necessariò magnam altitudinem scaturiginis, ut in multis fluminibus constat.

4. Quanta autem sit hujus paradisi amplitudo, problema etiam est inter Theologos, aliis existimantibus ipsum esse vastissimum, & magnitudinem unius regni haud parvi, ut est Gallia, vel Hispania, adquare; quod colligunt ex magno fluvio quo irrigatur, & qui in quatuor capita dividitur. Aliis afferentibus, ipsum non esse adeò amplum & spatiostum, cùm scriptura illum hortum appellat, & dicat illum locatum esse in regione Heden, ad plagam ejus orientalem, atque in medio ejus fuisse lignum vitæ, & lignum scientiæ boni & mali. Certè in re tam ardua & obscura, & in tanta opinionum varietate, difficile est quidquam certi definire. Sanè non video cur viginti aut triginta leuæ non sufficent pro uno horto, & quare, quāvis magnus esset fluvis ille quo paradise rigabatur, spatiū tot leucarum ad ejus decursum non esset sufficiens. Nec erat necesse, ut omnes Adami posteri possent in illo manere, debebant enim multiplicari, & replere terram: potuissent tamen omnes locum illum quasi jure hereditario sàpè adire, inde fructu ligni vitæ deferre, vel ramos ejus variis in locis inferere.

5. Demum paradise terrestris pulchritudo & amoenitas constat ex variis nominibus quibus insignitur, appellatur enim à Moysi *paradisus voluptatis*, ab Hebreis *Ganem*, quod horrus deliciarum interpretatur, à D. Basilio *locus deliciae omnifariam affluens, omnem creaturæ sensibilis exuberans pulchritudinem*; & à D. Damasceno *latitia & voluptatis omne promptuarium*. Colligitur etiam ex fine ad quem à Deo conditus est, Deus enim illum condidit, ut esset consentaneus locus felicitati & innocentiae, & ut incomparabilem cœlestis Paradisi pulchritudinem adumbraret in terris. Unde juxta Guilielmum Parisensem, & Tostatum, paradiseus, *quasi parans Dei visum*, dicitur est, ejus quippe habitatio erat veluti quædam cœlestis gloriae prælibatio & prægustatio, ut eleganter explicat D. Gregorius in Psal. 5. pœnit. ubi loquens de Adamo in paradyso terrestri, antequam peccaret constituto: *Panis ejus* (inquit) *fuit visionis divinae* (per speculum creaturarum) *delectatio, Verbi Dei sicutas, interne quietis gaudium, lucis inaccessibilis splendor, sapientie refatio, presentia Creatoris. Felices antiqui dies, nihil tenebrarum, nihil caliginis preferentes, quos Divinitatis illustrabat presentia, securitatis purgabat serenitas, letitiae immensitas decorabat! Dies gaudiorum & luminis, dies virtutum & pacis, dies deliciarum & suavitatis, quos non turbabat mavor, non infestabat angustia, non obumbrabat infirmitas. Hos dies in paradyso habuit anima, antequam è statu relictitudinis, per culpam caderet prævaricationis.*

6. Mirabilè hujus paradise amoenitatem Alchimus Avitus egregiè his versibus celebrat ac describit:

*Hic ver assiduum cœli clementia servat.
Turbidus Auster abest, semperque sub aëre fuso
Nubila dissipant, iugi cœsura sereno.*

*Nec poscit natura loci quos non habet imbræ,
Sed contenta suo dotantur germinarore,
Sic cùm desit hyems, nec torrida ferreat astas:
Fructibus autumnus, ver floribus occupat annum.*

7. Quibus versibus Paradise terrestris amoenitatem, quatuor potissimum in rebus positam fuisse declarat, nempe in cœlo, & aëre, in aquis, & in ipso terra solo. In cœlo summa erat salubritas, & omni tempore suavissima quædam æquabilitas, quæ tanquam perpetuum quoddam ver causabat. In aëre magna erat serenitas & puritas, subindeque magna claritas, quia, ut ait Beda, puritati aëris claritas lucis proportionatur. Aquarum erat ingens copia irrigantium paradise, & in medio ejus erumpente fons ingens, qui in quatuor flumina derivabatur in variis orbis regiones. Primum est Phison, seu Ganges, Indianum secundans. Secundum Gehon, seu Nilus, Ägyptum irrigans & Ägyptiam. Tertium Tygris, instar tigris rapidissime & celerrime dicens. Quartum Euphrates, quæ duo Mesopotamiam, Assyriam, & Chaldæam alluvunt. Demum terra paradise optima erat & fertilissima, ac sponte, sine labore & molestia hominis (non tamen sine cultura) proferens quæcumque omnes sensus hominis suavissima possent jucunditate & voluptate completere. Sed ejus ubertas maximè apparbat in productione arboris vitæ, cuius fructus, ut s. præcedenti dicebamus, humidum radicale imminentum ac deperditum redintegrabat, pari puritate ac sinceritate ei quam prius haberat, etiam in ortu hominis, subindeque juventutis florem ac vigorem marcescere non sinebat. Unde Augustinus infra referendus, ait quod Adam habebat *de ligno vita stabilitatem contra vetustatem*. Erat etiam in eo arbor scientiæ boni & mali, quæ sic dicta fuit, ut docet D. Thomas, quia post ejus eſtim homo per experimentum pœna didicit quid interest inter obedientiæ bonum, & inobedientiæ malum. Sicut putatus quem foderunt servi Isaac, putens *jurgij seu calumnia* appellatus est, ex jurgio & contentione quæ fuit inter pastores Geraræ, & pastores Isaac, ut habetur Genes. 26.

8. Queres, num adhuc exter paradise terrestris? Respondeo probabilius esse quod integer aënac perverget. Dicitur enim Eccli. 44. *Henoch placuisse Deo, & translatus est in paradiseum, ut det gentibus pœnitentiam*. Quibus verbis Scriptura aperte docere videtur, Henoch servati vivum in paradise, ut extremo mundi & Antichristi tempore veniat, & omnibus pœnitentiam prædicet. Unde Irenæus lib. 5. adversus hæreses cap. 5. dicit Apostolicam traditionem esse, Henoch & Eliam nunc manere in paradise, idque se didicisse asserit à Presbyteris qui fuerunt Apostolorum discipuli. Augustinus lib. de peccato, meritis & remiss. cap. 3. ait quod Henoch & Elias, in paradise vita palcantur, sicut Adam ante peccatum, qui habebat de lignorum fructibus refacionem contra defensionem, & de ligno vita stabilitatem contra vetustatem. Hieronymus epist. 61. Henoch & Eliam, *Paradiſi colonos*, appellat. Demum S. Thomas 3. p. qu. 49. art. 5. ad 2. hæc habet: *Henoch raptus est in paradiseum terrestrem, ubi cum Elia simul creditur vivere usque ad adventum Antichristi*. Ex hoc convellitur præcipuum fundamentum adversæ sententiae, quæ idcirco asserit non extare amplius paradise terrestrem, quia aquis diluvij obrutus est, cum illa altissimos montes, quindecim cubitis, ut ait Scriptura, supergressæ sint. Nec enim magis inconveniens est, paradise ab inundationibus diluvij aquis fuisse miraculosè servatum, quam quod Henoch ab eis liberatus fuerit: præsertim cum

cum convenientius miraculum faerit, prohiberi aquas ne paradise obruerent, quam Henoch in aëre supra aquas, aut in terra in mediis aquis, per annum integrum, instar pisces, conservari.

9. Dices primum cum Pererio: Si Paradise intactus fuit aquis diluvij, frustra Noë arcem fabricasset, cum facile in Paradise, cum sua familia & animalibus, tuts ab eluvione conservari posuisset.

10. Respondet Malvenda, Paradise genuinum esse locum, hominum innocentia & felicitati in terris destinatum, nec ullo pacto convenisse Noë, ejusque filii, qui erant peccato, ac morti, æternis que vita hujus obnoxij: par vero ac congruum esse, illuc degere Henoch & Eliam, ut potè pueros, æternitatis candidatos, miseriis vita hujus exemplos, maximisque mysteriis consecratos; donec in novissimo tempore in hunc mundum redeant, ut pugnant contra Antichristum, illorumque, ut loquitur Tertullianus, sanguine suo extinguantur.

11. Dices secundum, si extaret adhuc Paradise integer, ab aliquo fuisse inventus, cum universis orbis notis fuerit hominibus, & per omnes partes ejus aliqui discurrerint.

Respondet D. Thomas 1. p. quæst. 102. art. 1. ad 3. idem hunc locum post tot peregrinationes nondum fuisse inventum, quia seclusus est à nostra habitatione aliquibus impedimentis, vel montium, vel marium, vel alicuius aëroso regionis, qua penetrans non potest. Ex quo intelliges, fabulosa & communitia esse, quæ in quibusdam apocryphis libris legendur de Macario quodam Romano, & aliis tribus Monachis, qui cum omni studio, fise ad investigandum Paradise locum dedissent, peragratis longinquis regionibus, tandem ad ipsius Paradise aditum pervenient; ab ejus tamen introitu prohibiti sunt, nec illuc accedere ausi, horribili Cherubini, gladium flammetum ac versatile tenentis, custodiā perterriti.

CAPUT IV.

De statu naturæ integræ.

1. Status naturæ integræ constituitur per quendam vigorem rationis, seu superioris partis animæ, appetitum sensitivum rationi perfekte subiectum, & facientem ut homo in nullo suo actu vel affectu rationi dissonet. Hunc autem vigorem Caietanus dicit, nec esse naturæ simpliciter, quia non fluit ex natura, nec simpliciter grata, quia ad nihil se extendit, nisi ad bonum naturæ ratioñal proportionatum, scilicet vivere secundum rationem; sed esse quadammodo naturæ, & quadammodo grata, inquantu[m] homo nunquā habet nec habere potest ex naturalibus hunc vigorem, sed ei advenit ex coniunctione ad justitiam originalem.

2. Ex hoc patet, statum naturæ integræ diversum esse à statu naturæ puræ, quia predictus vigor appetitum sensitivum rationi perfekte subiectum, naturæ humanae non debet connaturaliter, unde homo potuit sine illo creari, ut cap. 6. ostendemus, & constat ex Bulla Pij V. & Gregorij XIII. quæ hæc Michaëlis Baij damnatur propositio: *Falsa est Doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari & institui, sine justitia naturali*.

Ubi per justitiam naturalem, donum integratissimum, quo Adam in sua creatione dotatus fuit, intelligit. *Conſilio est, hac arte omnes prostravit in uno, Dum suadet multò prestantius esse, quod ipſis, Non tribuente liceat Domino, spondet habendum, Prudens libertus, veintoque instructa cupidio*.

3. An vero idem status à statu innocentiae, seu originalis justitiae, realiter distinguatur, dissensio & controversia est inter Theologos, aliis affirmantibus, aliis negantibus. Sed sententia affirmans vi-

detur probabilior, quia status innocentiae, hunc quidem vigorem, appetitum rationi perfekte subiectum, includit, sed præter illum plura alia importat dona & privilegia, nempè immortalitatem, indolentiam, immunitatem ab omni errore & deceptio[n]e, & alia quæ §. 2. declaravimus: Ergo status naturæ integræ distinguitur à statu innocentiae, per modum inclusi ab includente. Unde licet in primis parentibus natura humana donum integratissimum ex coniunctione ad justitiam originalem haberit, subindeque status naturæ integræ, & status innocentiae, numquam separati fuerint, sunt tamen ab invicem separabiles; potest enim homini communicari donum integratissimum, absque justitia originali, & aliis donis ac privilegiis ei annexis.

CAPUT V.

De Statu naturæ lapsæ.

1. Primum Adæ peccatum fuisse superbiam, aperte ex Scriptura colligitur, dicitur enim Eccli. 10. *Initium omnis peccati superbia*. Et Tobia 4. *Superbiā nūquā in tuo sensu, aut in tuo verbo, dominari permittas: in ipsa enim initium stampit omnis perditio*. Quæ verba de primo Adam peccato, à quo omnis nostra perditio & peccatum originem trahit, intelligunt Augustinus 14. de civit. cap. 13, & Gregorius Magnus lib. 34. moral. cap. 17. ubi sic habet: *Scripsum est, initium omnis peccati superbia; per hanc enim diabolus succubuit, per hanc se sequentem hominem stravit; etenim telo salutem nostrā immortalitatis impetravit, quo ritam sue beatitudinis extinxit*. Id etiam constat ex primo motivo quod Diabolus proposuit primis parentibus ad comedendum de ligno vetito, quod fuit inordinata sui excellentia, quæ est proprium objectum superbiam, & similitudo cum Deo: *Eritis sicut Di*. Unde Augustinus in Psal. 68. *Adam & Eva rapere voluerunt divinitatem, & perdidere felicitatem*. Non quid appetiunt omnimodam cum Deo & equiparantiam, & voluerint mutare naturam, & ex hominibus dij per essentiam fieri (alijs in errorem & infidelitatem, priusquam in elationem & superbiam lapsi essent) sed quod optaverint esse dij per imitationem & similitudinem, primum quidem quantum ad scientiam boni & mali, sicut serpens eis suggestit, ut scilicet per virtutem propriae naturæ determinarent sibi quid esset bonum & quid esset malum ad agendum: vel etiam ut per scipios præcognoscerent quid sibi boni vel mali esset eventum, ut docet D. Thomas 2.2. quæst. 163. art. 2. Secundum quantum ad potestatem operandi, ut scilicet virtute propria naturæ operarentur ad beatitudinem consequendam, ut ibidem ait S. Doctor, & innuit Augustinus lib. 11. de Genesi ad litteram cap. 30. ubi dicit quod *menti mulieris inerat amor proprie potestatis, & quadam de se superba præsumptio*. Et in Enchir. cap. 45. ait quod *per superbiam homo in sua potius esse quam in Dei potestate dilexit*. Idipsum non obscurè indicat Prosper in carmine de ingratiss. cap. 43. his verbis.

Hoc patribus primis mortis sator insinuatus Consilio est, hac arte omnes prostravit in uno, Dum suadet multò prestantius esse, quod ipſis, Non tribuente liceat Domino, spondet habendum, Prudens libertus, veintoque instructa cupidio.

Unde aliqui non incongrue observant, primos parentes fuisse primos Pelagianæ hæresis Patriarchas, & tam benè Protopelagianos, quam Protoparentes, merito appellari posse.

2. Adami peccatum, ultra superbiae deformitatem, habuit etiam duplum aliam malitiae speciem, videlicet inobedientiam, & gulam. In primis enim proptiam excellentiam ut finem & motivum primarium inordinate appetit, deinde voluit id quod sibi proponebat ut medium ad talem excellentiam habendam, nimis non subiici divino precepto de non comedendo de ligno verito, & tandem tale preceptum de facto violavit, & de fructu prohibito comedidit. Ratione primi ille actus fuit superbiae, cuius objectum est propria excellentia, sine debita mensura. Ratione secundi fuit ibi malitia specialis inobedientiae, haec enim consistit in contemptu & violatione divini precepti, ut expressa volita. Ratione tertij idem actus constitutus est in specie gulam, quia cum preceptum esset de non comedendo, affectus tale preceptum violandi, fuit inordinatus appetitus cibi, in quo gula consistit.

3. Peccatum illud fuit gravissimum, ratione triclicis circumstantiae. Primo ex circumstantia personae peccantis, quae gratia, sapientia, virtutibus, aliisque privilegiis supra explicatis, præcellebat. *Quid enim?* (inquit Bernardus serm. 2. de Annunt.) ei deerat quem misericordia custodiebat, decebat veritas, regebat justitia, pax forebat? Qui erat Paradisi accolae, terra dominus, cœli civis, domesticus domini, frater beatorum spiritum, & caelestium coheres virtutum. Secundum locus Paradisi, quem Adamus fecerit suo dehonestavit, notabiliter aggravat ejus peccatum; siquidem eo loci nulla erat peccandi occasio, nullumque male agendi incitamentum; quin imò plurime & acerrima ad laudandum, commendum, & amandum Deum, ejusque iussis obtemperandum excitamenta. Tertius gravissimum fuit tale peccatum, ob damna ex eo secula, id est jacturam tot tantorumque bonorum, nunquam deinceps recuperandorum, & tot tantorumque malorum quæ perpepit necessitatem. Neque tale damnum in solum Adamum redundavit, sed suo casu & ruina, omnes suos posteros, quotquot deinceps fuerunt, futurique sunt, in peccati & mortis exitum perpetravit. Unde Bernardus homil. 2. super Missus est, alloquens Adamum & Eevam, sic ait: *Sicut omnium parentes, ita omnium fuisisti peremptores;* & quod infelicius est, prius peremptores quam parentes.

4. Hujus peccati gravitas magis constabit, explicando privations, defectus, ac vulnera, quæ in naturam humanam induxit. In primis ergo eam spoliavit justitia originali, & dono integratissima, quæ Adam pro se & suis posteris à Deo in sua creatione accepérat. Ut enim discurret S. Thomas opusc. 192. *Quia tam ordinata integritas causabatur ex subjectione humane voluntatis ad Deum, consequens fuit, ut subducta humana voluntate à subjectione divina, deperiret illa perfecta subiectio inferiorum virium ad rationem, & corporis ad animam, unde consecutum est, ut homo sentiret in inferiori appetitu, concupiscentia, & ira, & exteriorum passionum inordinatos motus.* Quam doctrinam defūmpit ex Augustino, qui 13. de civit. cap. 13. hæc scribit: *Poena quam precepti facta est transgressio, confessim gratia deferente divinâ, primi parentes de corporum suorum nuditate confusi sunt: senserunt enim motus inobedientis carnis sue, tanguam reciprocam penam inobedientie sua.* Similia habet Gregorius 26. moral. cap. 13. ubi de Adamo loquens sic ait: *Quia Authori suo esse subditus noluit, ius carnis subdita quam regebat, amissit; ut in seipso videlicet inobedientie sua confusio redundaret, & superatus disceret, quid elatus amississet.*

5. Secundum peccatum Adami naturam humanam reddidit morti, morbis, doloribus, & aliis miseriis corporalibus obnoxiam: licet enim mors, morbi,

& aliae miseriae corporales, naturaliter contingant homini, utpote ex quatuor elementis, subindeque quatuor primis qualitatibus contrariis inter se pugnantibus composite; quia tamen justitia originalis, perfectè subjiciens & subordinans corpus animam, hos defectus impedit, non minus quam palus, qui navem in medio flumine constitutam retinet, ne in mare devolvatur; id est sicut qui palum auferret, causa esset per accidentem, & tanquam removens prohibens, descensus navis in mare; ita & peccatum Adami quod sustulit originalē justitiam, est causa per accidentem mortis, & aliorum defectuum corporalium, qui sunt media ad illam. Unde Augustinus 13. de civit. cap. 15. *Constat inter Christianos, veraciter Catholicam tenentes fidem, etiam ipsam nobis mortem corporis, non lege natura, sed merito inflictam esse peccati.* Hinc Isidorus in libro Ethymologiarum ait quod mors à mordendo dicitur, quia cum primus parens, pomum venum momordit, per mortuum mortem incurrit.

6. Tertiū, natura humana per Adam peccatum, non solum spoliata fuit justitia originalē, dono integratissima, ac immortalitatis, & impassibilitatis, aliisque donis gratuitis, sed etiam vulnerata in naturalibus, ut constat ex parabola hominis descendens à Jerusalem in Ierico, qui incidit in latrones, qui expoliaverunt eum, & plagiis impositis abiuerunt, servivō relicto. Ubi Venerabilis Beda: *Peccata dicuntur plague, quia his natura humana integritas violatur.*

7. Hæc vulnera per peccatum Adami naturæ humanæ inflicta, egregie explicat S. Thomas 1. 2. quæst. 85. art. 3. ubi ait, quod sicut in humano corpore vulnus dicitur, quando inter partes continuas & unitas sit aliqua ruptio vel divisio; ita in anima merito appellatur vulnus, ruptio illa, vel divisio, quæ per peccatum in ejus potentias facta fuit, dum ab ordine rationis, cui per justitiam originalē, donumque integratissima, erant perfectè unitæ, fuerunt divisæ & separatae, per destitutio[n]em prædicti ordinis. Unde cum per peccatum originale quatuor præcipue potentias, ordine ad proprium objectum destituta sint; nimis intellec[t]us, qui destituitur ordine ad verum; voluntas, quæ destituitur ordine ad bonum honestum & rationi consonum; concupiscentia, quæ destituitur ordine ad delectabile moderatum ratione; & irascibilis, quæ destituitur ordine ad ardum & difficile, ne prompte ac expedite feratur in illud, quatuor sunt vulnera homini per tale peccatum inflicta: nempe vulnus ignorantiae, quo hebetatur ratio ad cognitionem veri; vulnus malitiae, quo voluntas retardatur a prosecutione boni honesti; vulnus concupiscentiae, quo appetitus concupisibilis exardescit, & irmoderate fertur in bonum delectabile contrarium rationi; & vulnus infirmitatis, quo irascibilis ad prosecutionem boni ardui languet & torpescit. Ipsum vero peccatum originale, non dicitur propriè vulnus, sed portius infirmitas vel languor naturæ, quia per illud totus homo infirmatur & languescit: Sicut non appellamus vulnus febrem quā totum animal laborat, sed languorem vel infirmitatem.

8. Adamum per penitentiam peccati sui veniam fuisse consecutum, & in gratiam Dei restitutum, de fide certum est, & oppositum ut erroneum damnant Augustinus, Epiphanius, & alii SS. Patres, contra Encratitas, negantes Adamum fuisse per penitentiam à peccato suo liberatum. Favet etiam Scriptura sacra, nam Sapient. 10. Sic dicitur: *Hoc (id est sapientia) illum qui primus formatus est à Deo Pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit, & eduxit illum à delito suo.* Quibus verbis Scriptura aperte

aperte testatur, Deum à peccato suo Adamum liberasse, & in pristinam gratiam restituisse. Unde Tertullianus lib. 1. contra Marcionem cap. 25. ait Deum non maledixisse Adam nec Eevam, sed benignè eos tractasse post ipsorum lapsum, ut restitutio[n]is candidatos, ut confessione relevatos. Similiter Ireneus lib. 3. cap. 37. dicit quod Adamus transgressio[n]is fecit penitentiam: penitentibus autem largitur benignitatem suam Deus. Et hanc penitentiam asserit ostendisse Adamum faciendo sibi cinctorium ex foliis sicut, quæ carnem possent affigere. Addunt alij, Deum Adæ & vxori ejus fecisse tunicas pelliceas, ut eo vestitu indicaret illorum penitentiam; etenim pelles mortuorum animalium figurabant virtutem penitentiae, per quam moriendum est peccatis, omnesque carnales cupiditates perdonanda ac mortificanda. Denim SS. Patres communiter docent, Adamum & Eevam per Christi sanguinem ab extremo supplicio liberatos esse, & salutem aeternam consecutos. Unde Epiphanius hæresi 46. docet non sine mysterio Adamum sepultum fuisse in monte Calvaria, quia nimis efficaciam sanguinis Christi primus experturus erat.

Idem afferit Augustinus serm. 71. de tempore: *Etiam (inquit) hoc antiquorum relatione refertur, quod & Adam primus homo in ipso loco ubi Crux fixa est fuerit aliquando sepultus, & ideo Calvaria locum dictum esse; quia caput humani generis, ibi dicitur esse sepultum.* Et vere, fratres, non incongrue creditur quod ibi erexitur Medicus, ubi jacebat egrotus. Et dignum erat, ut ubi occiderat humana superbia, ibi se inclinare divina misericordia, & sanguis ille pretiosus, etiam corporaliter sanguinem antiqui peccatoris, dum dignatur stillando contingere redemisse credatur. Similia tradit Hietonymus Epist. 17. quam nomine Paulæ & Eustachij ad Marcellam scribit, ubi de Hierosolymis loquens, hæc habet. *In hac urbe, immo in hoc tunc loco, & habitasse dicitur & mortuus esse Adam; unde locus in quo Crucifixus est Dominus noster, Calvaria appellatur, scilicet quod ibi sit antiqui hominis Calvaria condita: ut secundi Adam, id est, Christi sanguis, de Cruce stillans, primi Adam & jacientis Protoplasti peccata dilueret, & tunc sermo ille Apostoli completeretur: Excitare qui dormis, & exurge à mortuis & illuminabit te Christus.*

CAPUT VI.

De statu naturæ puræ.

1. **D**uo dicit status naturæ puræ, nempe naturaliter, & ejus puritatem: natura includit essentiam, & quæ connaturaliter ei debentur, puritas excludit omnia indebita, seu ab essentia connaturaliter non postulata; quæ duplicitis generis esse possunt: quædam enim perficiunt hominem in ordine ad finem ipsi connaturalem, & operationes ordinis naturalis, et donum integratissima, de quo §. 4. Alia in ordine ad finem supernaturalem, & operationes ipsi proportionatas, ut dona gratia strictè sumptu.

2. Hunc statum nunquam re ipsa fuisse certum est, cum Deus Adamum cum dono integratissima & justitia originalis creaverit, ut supra ostensum est, & Angeli sicut cum natura gratiam sanctificantem in sua creatione adepti sint, iuxta illud Augustini: *Erat Deus in Angelis, condens naturam, & largiens gratiam.* Solùm ergo difficultas est & controversia inter Theologos, an ille status possibilis sit: Et quidem illum esse possibilem de potentia Dei extraordinaria & absoluta, quā Deus agere potest,

5. Confirmatur primo: Omnis creatura est naturaliter, & ex sua origine, Dei serva, cum talis servitus in creatione fundetur: At servus non est naturaliter hæres domini sui, ut habetur Genes. 2. 1. Ergo nulla creatura, quantumcumque pura & innocens in sua origine, ex sua natura exigit dona gratia & gloria, nec ordinatur ad claram Dei visionem, & beatitudinem supernaturalem, quæ est hæreditas Dei, subindeque potuit à Deo creari, etiam de potentia ordinaria, sine hujusmodi donis. Hanc rationem insinuat Cyrus lib. 1. in Joan. cap. 13. his verbis: *Creatura cum serva sit, nata tantum & voluntate Patris, ad supernaturalem elevatur.*

6. Confirmatur secundum: Homines, etiam innocentia, & Angeli, sunt filii Dei tantum adoptivi, nam filius naturalis unus est Christus: Sed filius adoptivus, non jure nativitatis, sed assumptione gratuita, & naturam non consequente, vocatur ad hæreditatem: Ergo nec Angeli, nec homines innocentes, possunt habere claram Dei visionem, quæ est ejus hæreditas, natura suā, sed debent ad illam per gratiam elevari, hoc est per donum aliquod natura altius, & ipsi indebitum, & per consequens possunt sine tali dono creari. Unde D. Thomas quæst.